

РЕЖИСУРА ПРЕДМЕТНОЇ ДІЇ: НОВИЙ РІВЕНЬ ПАРТНЕРСТВА НА УРОЦІ**Віктор Мозговий,**

доктор педагогічних наук, доцент,

Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»,
м. Миколаїв, Україна, viktoriya-1972@ukr.netDOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-02-86-93>

Мета дослідження. Модернізація сучасної системи вітчизняної загальної середньої освіти та запровадження Концепції Нової української школи представили серйозні виклики вчителям. Поетапність реалізації Концепції та її результативність будуть залежати від того, наскільки сучасний учитель зможе вибудувати нову систему педагогічної взаємодії, у якій учень залишатиметься суб'єктом педагогічної, предметної, виховної взаємодії. Саме ці питання актуалізують сьогодні пошук нових підходів щодо режисури (вибудови) основної форми освітнього процесу – уроку. **Методи дослідження.** На основі теоретичного аналізу підходів щодо організації сучасного освітнього процесу акцентовано увагу на доцільності використання в сучасній дидактиці таких понять як навчання й учіння. Використовуючи метод класифікації, визначено та структуровано методи і прийоми навчання й учіння. **Результат.** Акцентовано увагу на доцільності використання режисури предметної дії як відповідного дидактичного рівня суб'єкт-суб'єктної взаємодії на уроці. Запропоновано припущення, що використання режисури предметної дії наблизить вчителя й учнів до формування нового освітнього середовища на засадах партнерської педагогіки.

Ключові слова. режисюра, предметна дія, навчання, учіння, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, партнерська педагогіка, бінарні методики.

Вступ. Урок як форма педагогічної взаємодії вчителя й учнів навряд чи втратить свою актуальність у найближчі 50 років. Незважаючи на те, що все частіше говорять про альтернативні форми навчання, його універсальність та функціональність перевірена часом і доведена педагогічною результативністю. Переважна більшість уроків у закладах середньої освіти пов'язана з предметним навчанням – уроки математики, української мови, історії, світової літератури тощо. Кожен учитель-предметник вирішує щоденно одне й те ж саме завдання, а саме: як зробити свій урок дієвим, які прийоми, методи, педагогічні ситуації використати, аби учні зацікавилися темою, осмислили її, а потім – упевнено виконали самостійно домашнє завдання. На перший погляд здається, що проблема не нова і будь-яка предметна методика здатна запропонувати безліч варіантів навчання дітей у школі. Однак зараз уже треба зважати на невеличку поправку – усе це відбувається в Новій українській школі. Школі, у якій одними із ключових позицій проголошено: „.../01 Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації, /05 Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками та /06 Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм” [?, с. 7]. Можемо передбачити, що перспективи реалізації лише цих трьох ключових компонентів суттєво вплинуть на традиційність підходів щодо організації навчання й учіння. Відповідно, постає питання про пошук та розроблення більш дієвих методів і прийомів, що дозволять вибудувати сучасний урок з перспективою реалізації основ суб'єкт-суб'єктної взаємодії, у якій свобода вибору освітнього вектору буде формувати мотиваційне поле особистісного розвитку учителя й учнів. Відтак, використання режисури предметної дії в організації навчання й учіння в сучасній школі може стати одним із дидактичних рівнів, що наблизить усіх учасників освітнього процесу до реалізації вказаних вище ключових позицій.

Аналіз наукових публікацій з проблеми дослідження. Починаючи аналіз наукових напрацювань з визначеної теми дослідження, зауважимо, що в контексті теорії навчання і виховання поняття „предметна дія” розглядається у психологічному та педагогічному аспектах. Наша тема стосується педагогічного аспекту, а відтак, значущими для нас будуть дослідження, що стосуються партнерства на уроці, методології, методики навчання та режисури (вибудови) предметної дії. Серед наукового доробку вітчизняних і зарубіжних

авторів щодо методологічних основ уроку слід виокремити роботи І. А. Кучеренко, Н. М. Острроверхової, Ю. К. Бабанського, Ю. А. Конаржевського, М. І. Махмутова, М. М. Поташніка та ін. Методики навчання та реалізацію предметної дії на уроці обґрунтовано в роботах М. В. Богдановича, М. С. Вашуленка, М. І. Пентилюк, О. І. Пометун, О. С. Савченко, В. Д. Шарко, В. Ф. Шаталова, В. І. Шуляра та ін. Засади партнерської педагогіки визначено в дослідженнях Ш. О. Амонашвілі, О. П. Коханової, В. Ф. Моргуна, В. О. Сухомлинського, С. П. Яланської та ін. На доцільності використання режисури педагогічної дії акцентовано увагу в дослідженнях В. І. Зязвгінського, І. А. Зязюна, О. М. Букатова, О. П. Єршової, В. Л. Мозгового та ін. Проте режисура предметної дії як певний дидактичний рівень партнерства на уроці до цього часу не стала предметом наукового дослідження.

Метою статті є обґрунтування дієвості режисури предметної дії в контексті сучасного уроку на засадах партнерської педагогіки.

Матеріал і методи дослідження. Поданий матеріал є продовженням теми з теорії і методики підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії і пропонує певний педагогічний прогноз щодо розроблення режисури предметної дії. Задля реалізації визначеної мети нами було використано метод класифікації, одна із функцій якого передбачає „...прогнозування відкриття або появи нових елементів класів” [?, с. 168]. Використання названого методу дозволило визначити змістове наповнення методів, прийомів навчання й учіння, провести відповідну класифікацію та групування в межах реалізації режисури предметної дії на засадах партнерської педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розпочати обґрунтування функціональності режисури предметної дії встановимо сутність поняття „предметна дія”. Обґрунтовуючи філософію педагогічної дії, І. А. Зязюн характеризує предметну дію як „...знання предмета, володіння методикою викладання предмета; розуміння місця предмета в міжпредметних зв'язках; уміння предметом впливати на світогляд учня” [?, с. 487].

У словнику „Професійна освіта” за редакцією Н. Г. Ничкало подано тлумачення терміна „предмет навчальний”, характерною ознакою якого є „...науково обґрунтована система знань, умінь і навичок з відповідної галузі науки, техніки або культури, вибраних для вивчення” [?, с. 257].

Не менш цінним для нашого дослідження є визначення поняття „предметна система навчання”, що подано в „Українському педагогічному словнику” за авторством С. У. Гончаренка. Вказане поняття обґрунтовує „...систему організації навчально-виховного процесу, за якою кожний навчальний предмет вивчається учнями під керівництвом учителя-спеціаліста з відповідної галузі науки, техніки, культури. Предметна система навчання запроваджена в загальноосвітніх школах, профтехучилищах, спеціальних навчальних закладах. В українській школі охоплює в логічній послідовності основи наук, техніки й культури, забезпечує свідоме й глибоке засвоєння учнями системи знань, навичок і вмінь, сприяє вихованню дітей” [?, с. 268].

Наведені визначення дають нам підстави говорити про певну керованість предметною дією з боку вчителя, а відтак, і врахування його авторського бачення деяких аспектів оволодіння учнями знаннями, вміннями й навичками. Наша дидактична позиція ґрунтується на тому, що кожен учитель реалізує педагогічну дію лише в авторському форматі й використовує для цього характерну режисуру педагогічної дії. Слід зазначити, що сутність режисури педагогічної дії полягає в реалізації вчителем функції, спрямованої на налагодження результативної педагогічної взаємодії в контексті реалізації завдань освітнього процесу. Якщо режисура педагогічної дії поширюється на весь освітній процес, то цілком логічно, що може існувати й режисура предметної дії. Таким чином, можемо припустити, що сутність режисури предметної дії полягає у вибудові дидактично доцільної взаємодії вчителя й учнів у межах сучасного уроку, за рахунок якої партнерські позиції суб'єктів освітнього процесу забезпечуватимуть реалізацію функцій предметного навчання й учіння. Ми навмисно виділяємо функції навчання й учіння, бо вважаємо, що саме такий розподіл більш конкретно визначає дидактичні основи суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя й учня. Якщо ми

задекларували в Новій українській школі такі компоненти як педагогіка партнерства та дитиноцентризм, то не винятком може бути й активна позиція учня щодо реалізації предметної дії в контексті організації учіння. Для нашого дослідження зазначена взаємодія має винятково важливе значення: вона забезпечує відповідне поле наукового пошуку шляхів доведення значущості режисури предметної дії у реалізації завдань партнерської педагогіки. Однак така позиція актуалізує питання визнання вчителем учнівського партнерства в режисурі предметної дії.

На думку С. П. Яланської, „Педагогіка партнерства в умовах нової української школи передбачає співпрацю учасників навчально-виховного процесу, що не заперечує відмінностей в їх життєвому досвіді, компетентностях, але враховує рівність у праві на доброзичливе, толерантне ставлення, взаємоповагу, емпатію, взаєморозуміння” [?, с. 381].

Слід також звернути увагу на характеристики партнерських позицій учителя й учнів, запропоновані О. П. Кохановою. Дослідниця зазначає, що за умов партнерства „Освітній процес <...> здійснюється, виходячи з потреб та інтересів обох сторін – вчителя й учнів, тому модель взаємодії, що забезпечує одночасний розвиток, самовдосконалення та реалізацію вихованців і педагогів слід назвати дводомінантною (партнерською), вказуючи тим самим на ціннісно-смыслову рівність її учасників” [?, с. 189].

Задля реалізації партнерської взаємодії нами було розроблено бінарну методіку режисури педагогічної дії, яка основним своїм завданням передбачала визначення методів і прийомів навчання й учіння, що забезпечують виконання конкретних дидактичних завдань на уроці. Якщо провести відповідну змістову корекцію зазначеної методіки в напрямі предметної дії, то можемо отримати цілком обґрунтований методичний базис режисури предметної дії. Загальний аналіз запропонованих методів і прийомів навчання й учіння дає підстави стверджувати про те, що більшість їх орієнтовано на реалізацію інтерактивного навчання – навчання, у якому формуються і перевіряються певні компетентності. А якщо зважити на перспективи реалізації Концепції Нової української школи, то саме ключових компетентностей, „...яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя” [?, с. 10], є основним орієнтиром у зазначеній інновації.

Розглянемо детальніше бінарність методів і прийомів навчання й учіння в контексті режисури предметної дії з позиції партнерства. Щодо доцільності дидактичної сегментації методів навчання й учіння (табл. 1) зазначимо, що ми непоодинокі в популяризації такої позиції.

Таблиця 1

№ з/п	Методи навчання	Методи учіння
1.	<u>Повідомлювальні:</u> • Метод розповіді. • Метод презентації. • Метод прес-конференції. • Метод творчого сумісного розсуду над питанням, проблемою.	<u>Виконавчі:</u> • Метод осмисленого, активного засвоєння інформації. • Метод залучення до процесу творчого пізнання сутності питання, проблеми.
2.	<u>Пояснювальні:</u> • Метод пояснення. • Метод демонстрації.	<u>Репродуктивні:</u> • Метод аналогічних дій (за правилом, зразком, алгоритмом). • Метод практичної і самостійної роботи.
3.	<u>Інструктивні:</u> • Імітаційні індивідуальні методи. • Імітаційні колективні методи.	<u>Практичні:</u> • Імітаційні вправи. • Метод тренінгу. • Метод розігрування ролей.

Продовження таблиці 1

4.	<u>Пояснювально-спонукальні:</u> • Метод ігрового проектування. • Метод сценарію.	<u>Частково-пошукові:</u> • Метод гри. • Метод композиції предметних дій.
5.	<u>Спонукальні:</u> • Метод біографістики. • Метод ситуаційної драматизації. • Метод аналізу дій. • Метод „Якби...?”	<u>Пошукові:</u> • Метод наслідування. • Метод фізичних дій. • Метод аналітичного учіння. • Метод аналізу предметних ситуацій.

Так, обґрунтовуючи режисуру та менеджмент технологій активно-ігрового навчання, А. М. Князєв звертає увагу на той факт, що: „Діалогізація педагогічної взаємодії в активно-ігровому навчанні передбачає перш за все прийняття ситуації рівноправних позицій, позицій співучасті, співпраці, співіснування, що, у свою чергу, визначається як суб’єкт-суб’єктна взаємодія” [124, с. 52]. Для реалізації такого типу навчання автор звертає увагу на дотримання певних умов, що здатні актуалізувати мотивацію учнів, студентів. Сутність визначених науковцем умов полягає в: зацікавленні тим, чому вчать; зацікавленості тим, хто вчить; зацікавленості тим, як вчать. Можемо припустити, що саме такий формат педагогічної, а надалі і предметної дії, забезпечить реалізацію партнерства в контексті сучасного уроку. Щодо змістового наповнення методів навчання й учіння зазначимо, що ми намагалися на дидактичному рівні дотримуватися певної відповідності в межах предметної дії та орієнтувалися на постійний контакт викладача й учнів у режисурі спільної освітньої діяльності.

Не менш цікавою, на нашу думку, є сегментація прийомів навчання й учіння (табл. 2). Незважаючи на те, що в загальних дидактичних підходах більшу описову характеристику мають методи навчання, прийоми навчання є не менш важливим компонентом освітнього процесу. Так, обґрунтовуючи варіативність ігрових прийомів навчання, В. М. Букатов акцентує увагу на тому, що „...змішаність особистісних учнівських мотивів, інтересів, ситуаційної короткочасної уваги сприяє звичній герменевтичній інтуїції дитини (тобто її здатності до розуміння) вийти з певного гнітючого тиску будь-яких переживань, ілюзій і учнівських страхів, пов’язаних з їхнім учнівським нерозумінням (реальним або надуманим) та інтелектуальною байдужістю” [?, с. 331]. Надалі автор робить висновок, у якому висловлює думку щодо важливості таких процедур у реалізації соціоігрових прийомів навчання. Поряд із передбачуваною скептичністю щодо доцільності визначеного методичного інструментарію переконані, що за умови системного використання він сприятиме результативній реалізації учителем режисури предметної дії, а також дозволить учням розуміти сутність освітнього процесу з позиції саморозвитку та самовдосконалення.

Доповненням до значущості розробленості прийомів навчання й учіння може слугувати змістове наповнення ключових компетентностей учня Нової української школи. Нашу увагу привернула позиція, що стосується уміння вчитися впродовж життя, а саме: „Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного й колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформативними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя” [?, с. 11].

Для вітчизняної системи загальної середньої освіти це нові перспективи, але на шляху їх здобуття дуже багато перепон. Так, аналізуючи стан і перспективи реалізації Концепції Нової української школи, Л. Д. Зеленська та С. О. Саакова наголошують на тому, що „Утім, щоб утілити новачі у школі, необхідно позбавитися стереотипів, що залишилися чинними в системі загальної середньої освіти. До них належать: недостатня орієнтованість змісту шкільної освіти на формування в учнів умінь використовувати отримані знання в житті, практичний досвід діяльності, недосконала матеріально-технічна база, система загальнодержавного моніторингу якості освіти, обмеженість фінансування” [?, с. 6].

№ з/п	Прийоми навчання	Прийоми учіння
	<u>Повідомлювальні:</u> • Подання навчальної інформації засобами евристичної бесіди. • Підтримка зворотного зв'язку з аудиторією. • Спільне вирішення оперативних питань. • Формулювання і вирішення проблемних ситуацій спільно з аудиторією.	<u>Виконавчі:</u> • Сприйняття інформації. • Коментар інформації. • Конспектування інформації для формування теоретичної опори. • Осмислення інформації. • Участь в евристичній бесіді. • Спільне обговорення актуальних питань проблеми.
	<u>Пояснювальні:</u> • Тлумачення та пояснення матеріалу з використанням цікавих фактів. • Творчий підхід до пояснення фактів, явища, проблеми. • Реалізація привабливості ідеї та мети навчання способом педагогічної інтриги.	<u>Репродуктивні:</u> • Спостереження за діями вчителя та ідентифікація їх із власною поведінкою. • Анотування почутої інформації, побачених, фактів, осмислених висновків. • Відтворення навчального матеріалу в умовах практичного заняття та самостійної роботи.
	<u>Інструктивні:</u> • Презентація знань у предметній сфері. • Демонстрація власних здобутків у предметній сфері (власний приклад, відео-та фотоматеріали). • Зміна ролей (тепер „Я” – учень, а „Ви” – учитель).	<u>Практичні:</u> • Наслідування дій учасників освітнього процесу. • Власна інтерпретація предметних дій у певних умовах. • Повторення предметних дій. • Взаємодія із суб'єктом або групою суб'єктів у межах предметної дії.
	<u>Пояснювально-спонукальні:</u> • Закріплення певних навичок у творчій обстановці рольового спілкування. • Акцентування уваги на будь-якому важливому питанні. • Створення ситуації вибору і прийняття рішення в умовах, близьких до реальних. • Запрограмована предметна помилка в педагогічній взаємодії.	<u>Частково-пошукові:</u> • Активне спостереження за ігровим проектуванням. • Обмін результатами спостережень. • Імітаційне прожиття певних ролей учасників навчально-виховного процесу. • Осмислення та спроба відтворення основних предметних дій. • Самоствердження і саморозвиток в предметній дії.
	<u>Спонукальні:</u> • Оцінка вчинків (історичних постатей, літературного героя, героя кінофільму) щодо значущості предметних знань. • Вияв предметних умінь учителя. • Поділ предметної дії у межах педагогічно доцільних учинків. • Режисура предметної дії (ситуації) в контексті освітнього процесу.	<u>Пошукові:</u> • Наслідування предметних дій викладача. • Осмислення та фіксація власних здобутків у вибудові предметної дії. • Почуттєва оцінка результатів предметної дії. • Вирішення проблемної ситуації за допомогою режисури предметної дії. • Спільний аналіз результатів учіння, узагальнений висновок.

Щодо доцільності розгляду режисури предметної дії як дидактичного рівня сучасного освітнього процесу зазначимо, що в „Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо

вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році” акцентовано увагу на певній свободі вчителя, а саме: „Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання” [?, с. 6]. Якщо ж сучасний учитель дійсно на практиці буде мати зазначену автономію, тоді з часом і учні зрозуміють власні позиції у межах сучасного уроку і їхня навчально-пізнавальна активність абсолютно виправдано буде впливати на вивчення предмета на уроці. Режисура предметної дії стане здобутком і правом вчителя й учня. Наведена теза дає нам підстави прогнозувати актуальність розроблення практичних підходів щодо визнання режисури предметної дії як відповідного дидактичного рівня суб’єкт-суб’єктої взаємодії на уроці, який ґрунтується на засадах партнерської педагогіки.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можемо зазначити, що запропонований методичний базис режисури предметної дії, безумовно, не панацея для вирішення питання налагодження результативної педагогічної взаємодії учителя й учнів у межах сучасного уроку. Це усього один вектор наукового, практичного і методичного вирішення заявленої проблеми. Партнерська педагогіка не є номенклатурною вимогою МОН України – це вимога часу, яка підтверджує новий рівень комунікації у сучасному освітньому середовищі. Якщо не готувати вчителя й учнів до такої взаємодії на уроці, якщо не розширювати дидактичні межі сучасного уроку – запроваджувати інтерактивні форми партнерської взаємодії, синтезувати наукові підходи, дисципліни – ми ще довго не зможемо вирішити протиріччя між можливостями освіти та соціальними запитами до неї.

Джерела та література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія / Іван Андрійович Зязюн. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
3. Зеленська Л. Д. Нова українська школа – стан і перспективи / Л. Д. Зеленська, С. О. Саакова // Імідж сучасного педагога. – № 1 (184), 2019. – С. 5–7
4. Князев А. М. Режисура и менеджмент технологий активно-игрового обучения : учеб. пособие / Александр Михайлович Князев; И. В. Одинцова; под ред. А. А. Деркача. – М.: РАГС, 2008. – 207 с.
5. Коханова О. П. Психологічні особливості педагогічного спілкування в умовах партнерської взаємодії вчителя і учнів / О. П. Коханова // Психологічні та педагогічні проблеми педагогічної дії: зб. наук. праць: у 2-х ч. – Ч. 1 / за наук. ред. В. В. Рибалки, Е. О. Помиткіна. – Харків: НТУ „ХП”, 2012. – С. 181–190
6. Лист Міністерства освіти і науки України від 03.07.2018 р. № 1/9-415 „Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році”: Додаток на 159 арк.
7. Мозговий В. Л. Режисура педагогічної дії : теоретичний і методичний аспекти : монографія / Віктор Мозговий. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 492 с.
8. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / Упорядники: Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова, І. Коберник, В. Ковтунець, О. Макаренко, О. Малахова, Т. Нанаєва, Г. Усатенко, П. Хобзей, Р. Шиян // МОН України – Режим доступу: www.mon.gov.ua/activity/education
9. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / [уклад.: С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук, Н. О. Талалуєва, А. О. Молчанова, Л. Б. Лук’янова; за ред. Н. Г. Ничкало]. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.
10. Режисура урока, общение и поведение учителя : пособие для учителя / А. П. Ершова, В. М. Букатов / РАО Моск. психол.-соц. ин-т. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Флинта, 2010. – 344 с.
11. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого : підручник для науковця / Юрій Петрович Сурмін. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум з удосконалення менеджмент – освіти в Україні”, 2006. – 302 с.
12. Яланська С. П. Педагогіка партнерства в авангарді суспільних змін / С. П. Яланська // зб. наук. праць «Витоки педагогічної майстерності» – Вип. 19. – Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2017. – С. 380–384

References

1. Honcharenko S.U. (1997) *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].
2. Ziazun I. A. (2008) *Filosofia pedahohichnoi dii : monohrafiia*. Cherkasy : ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho. [in Ukrainian].
3. Zelenska L. D., & Saakova S. O. (2019) Nova ukrainska shkola – stan i perspektyvy. *Imidzh suchasnoho pedahoha*.

- 184, 5–7 [in Ukrainian].
4. Kniazev A. M., & Odyntsova Y. V. (2008) *Rezhysura y menedzhment tekhnolohiyi aktyvno-yhrovoho obuchenya : ucheb. Posobyе*. Moskva: RAHS. [in Russian].
  5. Kokhanova O. P. (2012) Psykholohichni osoblyvosti pedahohichnoho spilkuvannia v umovakh partnerskoi vzaiemodii vchytelia i uchniv. *Psykholohichni ta pedahohichni problemy pedahohichnoi dii*. Kharkiv: NTU „KhPI”, 181–190 [in Ukrainian].
  6. Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 03.07.2018 r. № 1/9-415 „Shchodo vyvchennia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity navchalnykh predmetiv u 2018/2019 navchalnomu rotsi”: Dodatok na 159 ark. [in Ukrainian].
  7. Mozghovyi V. L. (2014) *Rezhysura pedahohichnoi dii : teoretychnyi i metodychnyi aspekty : monohrafiia*. – Mykolaiv : Iliion. [in Ukrainian].
  8. Hrynevych L., Elkin O., Kalashnikova S., Kobernyk I., Kovtunets V., Makarenko O., Malakhova O., Nanaieva T., Usatenko H., Khobzei P., Shyian R. *Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly*. Retrieved from <http://www.mon.gov.ua/activity/education>. [in Ukrainian].
  9. Nychkalo N. H. (2000) *Profesiina osvita : slovnyk : navch. posib*. Kyiv: Vyshcha shk. [in Ukrainian].
  10. Ershova A. P., & Bukatov V. M. (2010) *Rezhysura uroka, obshchene y povedenye uchytelia : posobyе dlia uchytelia*. Moskva: Flynta. [in Russian].
  11. Surmin Iu. P. (2006) *Maisternia vchenoho : pidruchnyk dlia naukovtsia / Yurii Petrovych Surmin*. Kyiv: Navchalno-metodychnyi tsentr „Konsortsium z udoskonalennia menedzhment – osvity v Ukraini”. [in Ukrainian].
  12. Yalanska S. P. (2017) Pedahohika partnerstva v avanhardi suspilnykh zmin. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti*. Poltava, 19. 380–384. [in Ukrainian].

Viktor Mozgowyj. Directing of Subject Action: A New Level of Partnership at a Lesson. The purpose of the study. *The educational and upbringing problem of a free person has been actualized with the humanistic guidelines for the development of society. We should form the understanding of the definition “freedom” from the beginning of study. However, if you do not make appropriate the conditions for student, where he feels himself as the subject of the educational process, the ideas about education of free personality can be unfulfilled plans. Processes of modernization secondary education and the implementation of the Conception of New Ukrainian School are serious challenges for teachers. The effectiveness of innovations depends on teacher’s skills to build a new system of pedagogical interaction, where the student will be able to feel a full-fledged subject of pedagogical, substantive, educational action. The acceptance of the priority of such concepts as freedom, partnership, childhood, at the legislative level is very positive for educational system. Therefore, the questions about didactic and methodological rethinking and updating of the teacher’s actions at the lesson are becoming so important. These questions require the search for new approaches to directing of subject action. Research methods.* Realization of such research on the theoretical level requires the explanation of concept “directing of subject action”. It means the making of efficient cooperation between a teacher and a student as the partners. The position of partnership will provide the process of teaching and studying. Because of these aspects, we have paid attention to the efficiency of using such concepts as teaching and studying in modern didactic. We have determined and structured the methods and approaches teaching and studying. The meaning of these definition have been explained, classification has been represented according to realization of directing of subject action, based on partnership pedagogy. **Result.** We have paid attention to the efficiency of using the directing of subject action as appropriate didactic level of “subject to subject interaction” at the lesson. Hypothesis about the using of directing of subject action as a facilitator of the forming of new educational environment was made.

Key words: directing, subject action, teaching, studying, subject to subject interaction, pedagogy of partnership, bilateral methods.

Виктор Мозговой. Режиссура предметного действия: новый уровень партнерства на уроке. Модернизация современной системы отечественного среднего образования и внедрение Концепции Новой украинской школы выдвинули серьезные требования к учителям. Этапы реализации Концепции, а так же ее результативность будут зависеть от того, насколько современный учитель сможет построить новую систему педагогического взаимодействия, в котором ученик сможет свободно оставаться субъектом педагогического, предметного, воспитательного взаимодействия. Именно эти вопросы актуализируют сегодня поиск новых подходов по использованию режиссуры предметного действия в контексте современного урока.

На основе теоретического анализа подходов к организации современного образовательного процесса акцентировано внимание на использовании в современной дидактике таких понятий как обучение и учение. Использование метода классификации позволило определить и структурировать методы и приемы обучения и учения.

Акцентировано внимание на целесообразности использования режиссуры предметного действия в качестве соответствующего дидактического уровня субъект-субъектного взаимодействия на уроке. Сделано предположение, что использование режиссуры предметного действия приблизит учителя к ученикам к формированию нового образовательного пространства на основах партнерской педагогики.

Ключевые слова: режиссура, предметное действие, обучение, учение, субъект-субъектное взаимодействие, партнерская педагогика, бинарная методика.

Стаття надійшла до редколегії 09.06.2019 р.